

FØROYA SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 13. Lýsingaprisur fyri petitreglu: 40 oyru á 1. síðu, 30 oyru á 3. og 4. síðu. Leygardagin 1. apríl 1944. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, og kostar kr. 1,50 + porto um fjórðingsárið. 18. árg.

SKIPABYGGING

Eingin Føroyingur er so blindur at hann ikki sær, at høvuðstakið hjá okkum er at fáa økt okkara skipaflota.

Her er ikki talan um bara at fáa skip istaðin fyri tey, vit hava mist undir krígunum. Men tað liggur eisini nógv á at fáa modernisera okkara gamla flota ella at fáa skip, nýggj og nútímans skip, istaðin fyri hann. Og um vit verunliga kundu komið so langt, vóru vit kortini ikki komnir á mál viðvíkjandi at veita okkara sjómønnum arbeiðstól, tí sjómenninir eru vakandi í tali, eitt stórt tak er so statt eftiri at taka.

Vit megu økja okkara flota, so hann í tali verður fjølmentari enn undan krígunum.

I hesum viðfangi rennur okkum fyrst til hugs at fáa okkum eina rúgvu av ferdum til útróðurs við Føroyar — 20—30 tonsafer. Og so ikki at gloyma farmasiglingina!

Hvussu ómetaliga stórar møguleikar hava vit ikki í farmasigling?

Vit eru ikki longri burturi frá »verðini« enn t. d. Norðmenn. Farmasigling er ein av Noregs størstu vinnuvegum og inntøkkeldum.

Með farmasigling verður ikki nøkur lætt sak at loysa, tí kappingin er so stór. Hon kann kortini loysast, um vit bert ikki undirmeta treytirnar, men leggja alla okkara orku á at lúka tær.

Tær eru í fyrstu syftu:

Sjómannskapur!

Deciplinur!

Málsligur kunnleiki!

Mandiskunnleiki hjá skipara- og stýrimönnum.

Og so ikki at gloyma: — Idni og kappingarhugur!

Hesar og aðrar treytir megu lúkast, um farmasigling kann koma at verða ein høvuðsvinna hjá okkum eins og hon er hjá Norðmönnum, Denum og Svium.

Hvussu skulu vit endurnýggja skipaflota okkara?

Hvaðani skulu vit fáa peningin?

Hin fyrri spurningurin kann ikki verða svaraður við at vísa til bert eina vissa stædd av skipum, eina vissa »týpu«. Fiskimøguleikarnir eru mangir, kunnu vera »rentabli« hver í sínum lagi til tær ymsu tíðir, leiðir og grunnar. Her verða tí svørini ymisk sum menn

hava hug, kunnleika, veiðuskil og peningaligar umstøður til.

Menn hava á máli trolarar, snurraváðsbátar, línubátar, garna-veiðu- og línuskip, ið eins og trolararnir eisini kunnu nýtast til sildaveiðu.

Høvuðstakið verður at fáa til vega tann neyðturvuliga pening.

Og her er tað kanska menn skiljast.

Javnaðarmenn settu sum kunnugt fram á ting í ár uppskot um við lóg at geva tinginum atstøður til at læna allan pening, ið Føroyar kunnu leggja fram.

Hesin peningur skuldi av tinginum verðið brúktur til at veita teim arbeiðandi Føroyingum á sjógví og landi tey neyðturvuligu arbeiðsamboð, fyrst og fremst skip. Hesi amboð tróta í stórum muni, ikki bara á sjónum, á landinum við.

Javnaðarmenn settu fram hetta uppskot út frá teirri hugsan, at tað verður hereftir eins og tað hevur verið higartil vøkkult um teir privatu, allir teir, ið nú eiga avlopspening, við fullum huga og áráði koma at nýta teirra peningaligu orku til at keypa skip og onnur arbeiðsamboð í so stórum muni, at allar arbeiðsfúsar kreftir kunnu koma í arbeiði.

Og fáa okkara arbeiðsfúsu kreftir ikki høvi til at arbeiða, verður tað tað dýrasta fyri okkara land. Einkí er tilíkt landatap sum, at menn ganga arbeiðsleysir, vinnuleysir. Hver arbeiðsleysur maður týður eitt tap fyri landið, sum í peningi er tað sama sum ein dagløn uppá arbeiðsleysa mannin hvønn dagin.

Vit javnaðarmenn halda, at tað tí ikki kann verða litið á, at tað privata iniciativíð vil koma at gera tað, ið er at gera. Landið má taka sær um reiggj. Landið, tað vil siga teir stýrandi, má fáa fram ein plán frá okkara skilabestu monnum um, hvørji og hvussu nógv skip og onnur arbeiðsamboð, okkum tørvar, og skal hitt almenna, her tingið, lata byggja hesi skip og keypa hesi amboð.

Viðvíkjandi hvørjir, ið skulu fáa amboðini halda vit javnaðarmenn, at skipini sum rekul eiga at verða givin fiskimonnum sjálvum til út-arbeiðing. At fiskimenn lata nakað sjálvir við yvirtøkuna av skipunum er rimiligt og rætt. Men markið,

ið sett verður fyri, hvussu nógv fiskimaðurin í minstalagi eigur at leggja til, eigur at verða sett so lágt, at allir driftigir og ansnir fiskimenn skulu hava møguleika at kunna yvirtaka eitt skip.

Attu javnaðarmenn meirlutan á tingi, var tað eingin spurningur, um Føroyingar fingur tey tørvandi arbeiðsamboð, so framt tey yvirhøvir vóru at fáa fyri pening og til hampuligan pris.

Men javnaðarmenn áttu ikki meirlutan á tingi.

Uppskotið fall tí.

Fólkaflokkurin og sambandsflokkurin vóru imóti at taka ta av javnaðarmönnum ávístu hundrad-procentsstøðu fyri at tryggja arbeiðara- og fiskimannastattinum tey tørvandi amboð.

Sum landið nú liggur er tað bert evurslitið, ið hitt almenna kann og vil gera fyri at loysa amboðsspurningin, ið er høvuðsspurningurin, hín mest brennandi lívsspurningur hjá Føroyinginum í dag.

Fólkaflokkurin og sambandsflokkurin tóku ta privatkapitalistisku stöðuna, at lapið skuldi lita á, at teir privatu sjálvkravdir skuldu keypa skip og onnur amboð.

Fólkaflokkurin og sambandsflokkurin gingu saman í at vísa ábyrgðina, fyri fiski- og arbeiðsmannsins vælferð, frá tí almenna yvir á tað privata.

Hesir flokkar hava lagt fiskimannsins og arbeiðsmannsins lagnu, lív og vælferð í henpunar á teim einstaku, á teim ið sita við peningavaldinum.

Hetta skulu fiskimenn vita.

Av hesum kann hin ognarleysi fiskimaðurin sjálvur rokna sínar kjansir út fyri at fáa skip, at verða eigari og harri yvir amboðinum, hann arbeiðir við.

Neyðars fiskimaður! neyðars arbeiðari!

Nær verða tit at vakna?!

Hvussu leingi verður tað at eydnast peningavaldinum at blinda tykkum, doyva og tælla tykkara sansir, tykkara evnir at siggja, hvat ið er tykkara politikkur, tykkara leið?

Nær verða tit at fylkjast við hinum vaknu og stríðsfúsu arbeiðarakammirátunum í Norðanlondunum?

Nær?

Hjálpíð treingjandi børnum!

Á línu- og snøris- veiðu

Hitt versta við at keypa fiskin istaðin fyri at royna at fiska hann sjálvur er, at so fáir menn sleppa við.

Eitt reiðari t. d. í Vág, ið eigir 3 tey herligastu skip til nútímans veiðu við snurraváði ella línu, letur tey sigla við fiski, ið keyptur er í Íslandi í felagsskapi við einum stráfelagi fyri Íslendingar.

6 menn uppá skipið sigst.

Hvussu er tað, skulu ikki minst 7 menn vera við hvørjum skipi? Er tað lóg, ella er tað bara ein »avtala« millum reiðarar og fiskimenn? Ein avtala, ið so statt ikki rækkur longur enn til...

Eitt annað reiðari, ið arbeiðararnir og fiskimenninir sjálvir eiga, hevur roynt at keypt sær 3 av hesum gomlu sluppunum. Fyri at fáa flestum monnum »kjans« hevur tað gjørt tvey av skipunum til línuveiðu. Hitt triðja hevur tað latið til snørisveiðu.

Tað eru um 52 menn við hesum skipum tilsamans.

Eg haldi, at arbeiðararnir sjálvkravdir skuldu roynt at gjørt skip sín út til fiskiskaps heldur enn at lata tey tuffla við 6 a 7 monnum sum farmaskip hjá Íslendingum.

Vilja reiðararnir ikki tað, átti landið at tikið sær um reiggj. So mangar lógir eru gjørdar í hesum tíðum, eisini fyri at veita arbeiðsleysum arbeiði. Tað er tó ein lóg, sum tingið ikki hevur gjørt, tað er ein lóg sum áleggur skipanna eigarum at lata tey fara at fiska, so 15—20—30 menn kunnu koma við hvørjum skipinum.

Øll krígsárini havi eg ligið heima. Havi roynt at sloppið við einumhvørjum skipi, men einki hevur borið til, hóast eg var millum teirra, ið menn tryggjaðu at koma við sær til Íslands og Grønlands. Eg skuldi átt fyrsta rættin. Men eg eri settur í krók, vordin sum straffaður fangi. Kortini havi eg konu og børn — konu og børn, sum eg elski meiri enn nakar reiðari ella nakar av teimum 20. lögtingsmonnum, sum feldu uppskotið hjá javnaðarmönnum um forhyringarkantór. Eg eigi konu og børn, sum svelta. Konu og børn, ið eins og eg sjálvur havi ilt við at halda afturi forbannilsi yvir teir og tað samfelag, ið soleiðis kalt og harðhjartað seigpinur og drepur